

ПІДГОТТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ В УМОВАХ ВНЗ

Постановка проблеми. В наш час дуже актуальним є питання стосовно професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів до екологічного виховання учнів. Цей процес базується на підготовці високопрофесійного фахівця, який знається на сучасних світових вимогах щодо навчально-виховного процесу молодших школярів, має навички в організації навчальної діяльності підростаючого покоління. В сучасній початковій школі під час навчання основна увага приділяється, в першу чергу накопиченню теоретичних знань та їх кількості, але не тому, яким чином відбувається екологічне виховання дитини у процесі навчання.

З метою розробки шляхів підготовки майбутнього вчителя початкових класів до екологічного виховання учнів та визначення ефективності цієї роботи необхідно мати дані, що характеризують рівень мотивацій, теоретичних знань, умінь та навичок студентів, а також учителів початкових класів щодо означеної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання теорії і практики професійної підготовки студентів вищих навчальних педагогічних закладів перебувають у центрі уваги науковців О.А. Абдулліної, Н.В. Абашкіної, А.М. Алексюка, Є.П. Белозерцева, О.В. Киричука, О.Г. Мороза, Н.Г. Ничкало, А.С. Нісімчука, О.М. Пехоти, Л.П. Пуховської, С.О. Сисоевої, В.О. Сластьоніна, Г.В. Троцько.

Водночас ми спирались на висновки та пропозиції таких відомих науковців-методистів, як Д.М. Кайгородов, В.В. Половцев, Л.В. Севрук, І.І. Полянський. В роботах яких йдеться про значення для людини і суспільства екологічних цінностей, виховання дбайливого та турботливого відношення до природи, вироблення в учнів умінь і навичок екологічно-вірної поведінки, формування гуманних взаємовідносин у різних видах діяльності.

Різні аспекти екологічного виховання підростаючого покоління, що реалізуються на основі принципу народності із використанням засобів народної педагогіки відображено в творах українських педагогів-гуманістів С.Ф. Русової, Г.С. Сковороди, К.Д. Ушинського.

Вирішенню важливих питань професійної підготовки майбутнього вчителя до екологічного виховання учнів сприяють положення психологів: І.Д. Бега, Л.С. Виготського, тощо; філософів: І.А. Зязюна, В.С. Лутая; педагогів: А.С. Макаренка, В.О. Сухомлинського та інших.

Для нашого дослідження важливе значення мали праці вчених які

досліджували підготовку майбутнього вчителя початкових класів (Н.М. Бібік, О.Я. Савченко), формування творчої особистості майбутнього вчителя (Н.В. Кічук, С.О. Сисоєва) та ін.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є виявлення стану готовності майбутнього вчителя початкових класів до екологічного виховання учнів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна теорія та методика професійного навчання пропонує певну концепцію філософських та психолого-педагогічних основ організації процесу професійної екологічного підготовки вчителя, акцентуючи увагу на ролі методик та технології, за допомогою яких можливо реалізувати зміст екологічного виховання, втілюючи у життя найвищі ідеали та еталони екологічно вихованої особистості вчителя.

Ефективність процесу професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів до екологічного виховання учнів молодших класів багато в чому визначається системою виховання майбутнього спеціаліста.

Навчальний етап цієї діяльності пов'язаний з необхідністю соціальної діагностики та вивчення даної проблеми. На жаль, як показує практика, у вітчизняній літературі немає достатнього висвітлення проблеми підготовки майбутніх вчителів початкових класів до екологічного виховання, що в кінцевому результаті обумовлює недостатній опис та можливість знаходження рішення даної проблеми.

Визначальним для процесу підготовки майбутнього вчителя початкових класів до екологічного виховання учнів молодших класів є не тільки зміст діяльності самого майбутнього вчителя, а і його обізнаності, вмінням зрозуміло доносити та пояснювати отриманні знання до учнів, а також навчити школярів застосовувати ці знання на практиці.

З огляду на це особливого значення набуває проблема оновлення навчально-виховного процесу підготовки майбутнього вчителя початкових класів до екологічного виховання учнів молодших класів.

Ми вважаємо, що навчально-виховний процес підготовки майбутнього вчителя початкових класів до екологічного виховання учнів має свої недоліки.

Недостатньо висока ефективність викладання головних та суміжних дисциплін пов'язаних з екологією. Студенти педагогічних ВНЗ, засвоюють матеріал за окремими дисциплінами, але не завжди можуть використати та поєднати ці знання. Це обумовлено тим, що студенти не можуть самостійно використовувати отримані знання при вирішенні педагогічних задач. При традиційній підготовці вчителя основну увагу приділяють вдосконаленню педагогічної освіти. На нашу думку існує ще один недолік у системі підготовки майбутнього вчителя початкових класів до екологічного

виховання. Знання з екології надаються лише у процесі вивчення природознавчих дисциплін, немає переплетення екологічних знань з іншими дисциплінами.

У подальшому, розмірковуючи про психологічні, практичні та теоретичні особливості процесу підготовки майбутнього вчителя початкових класів до екологічного виховання, ми будемо мати на увазі наявність у їх навчальній діяльності елементів екологічної підготовки, яка в повному розумінні слова характеризує трудову, матеріально-практичну та духовно-практичну (наука, мистецтво, література) діяльність.

Майбутні вчителі початкових класів повинні не тільки володіти екологічними знаннями, але і доступно та цікаво знайомити учнів з живою та неживою природою рідного краю. Цьому сприяють навчально-польові практики. Завдання цих практики полягає в тому, щоб майбутні вчителі навчилися організації з учнями спостережень за природою, знали методику проведення екскурсій та фенологічних спостережень, вміли організовувати дослідницьку роботу з учнями, працювати на пришкільній навчально-дослідній ділянці. Використовуючи метод спостереження на класних та позакласних заняттях майбутні вчителі зможуть сформувані екологічне мислення та уявлення дитини.

Щодо вмілого керівництва навчально-дослідною діяльністю, то майбутній вчитель початкових класів повинен мати певну професійну майстерність, окрім володінням екологічними знаннями, тобто мати вміння знаходити цікаву інформацію, щоб заохотити дитину до навчання; навчити дитину спостерігати та на основі цих спостережень робити висновки.

Завдання екологічного виховання молодших школярів вирішуються на основі врахування комплексного підходу у навчальному процесі, бо саме цей шлях забезпечує розвиток в учнів стійких екологічних якостей, набуття ними відповідної спрямованості, активної життєвої позиції. Спираючись на теоретичні поняття екології, її принципи, правила, вчитель початкових класів, плануючи навчально-виховну діяльність з навчальних предметів і повинен прогнозувати які екологічні поняття та уявлення, екологічне мислення дитини, знання і переконання, почуття та звички він може сформувані в учнів початкових класів, організуючи взаємини у навчанні, праці та відпочинку. Враховуючи співрозмірність перебігу процесу підготовки майбутнього вчителя початкових класів до екологічного виховання, нами визначено таку мету екологічного виховання, яка переслідує ідею збереження навколишнього середовища, а також покращення та дбайливе ставлення до багатств природи:

- вивчення природоохоронних законів, формування екологічної культури;

- всебічний екологічний розвиток майбутнього викладача;

- на базі отриманих екологічних знань навчити майбутнього вчителя початкових класів вміло користуватися набутими знаннями на практиці;
- сформуванню у вчителя початкових класів вміння доступно донести до учнів цінність екологічної культури.

Як показує практика та проведена перевірка стану екологічного виховання майбутніх учителів початкових класів, ця робота проводиться ще недостатньо. Знайомлячись з планами виховної роботи, бачимо, що не скрізь вагоме місце займає екологічне виховання. У контексті підготовки майбутнього вчителя початкових класів до екологічного виховання учнів ми звертаємо увагу на можливості інтегрування ним принципів екологічного виховання в процес формування екологічної культури учнів. Це підготовка майбутнього вчителя початкових класів до екологічного виховання засобами навчальної дисципліни виховуючи: почуття турботливого та відповідального ставлення до навколишнього світу, правила поведінки людини в природі, а також обов'язки людства перед природою, тощо. У вітчизняній педагогічній науці зміст екологічного виховання включає знання законів природи, норми поведінки з живою та неживою природою – це екологічна культура, а також шанобливе ставлення до батьківщини, турботливе та бережливе ставлення до природи, почуття обов'язку перед нею.

Визначені нами компоненти екологічної підготовки говорять про те, що професійно-екологічна підготовка майбутнього вчителя початкових класів визначається провідною роллю навчання і виховання у формуванні екологічної вихованості, екологічного мислення та екологічної культури, екологічної відповідальності.

Висновки. Отже, для знаходження шляхів підвищення ефективності процесу підготовки майбутнього вчителя початкових класів до екологічного виховання молодших школярів необхідно знати реальний стан даного процесу, а також факторів і умов, які впливають на цей процес.

Дослідження проблеми професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів до екологічного виховання учнів потребує: діагностування існуючого рівня підготовки студентів, узагальнення досвіду стосовно вдосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів до екологічного виховання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс: Учебник для студ. пед. вузов: В 2 кн. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.
2. Русова С.Ф. Вибрані педагогічні твори: У 2-х томах / За ред. Є.І. Коваленко – Київ: Либідь, 1997. – I том – 275с., II том – 300 с.
3. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: У 5-ти т. – К.: Рад.шк., 1977. – С. 47.

АНОТАЦІЯ

Шишкіна Ю.О. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до екологічного виховання учнів в умовах ВНЗ. У статті ми розкриваємо питання стану готовності майбутніх учителів початкових класів до екологічного виховання учнів, а також пропонуємо можливі шляхи вирішення означеної проблеми.

Ключові слова. Екологічне виховання, готовність, підготовка, майбутні викладачі.

АННОТАЦИЯ

Шишкина Ю.А. Подготовка будущих учителей начальных классов к экологическому воспитанию в условиях ВНЗ. В статье мы рассматриваем вопросы готовности будущего учителя начальных классов к экологическому воспитанию учеников, а также предлагаем возможные пути решения данной проблемы.

Ключевые слова. Экологическое воспитание, готовность, подготовка, будущий учитель.

SUMMARY

Shishkina J.A. Preparation of future primary school teachers to ecologically education in high school. In the article we examine the issues of future primary school teacher readiness to ecological education of pupils and also suggest the possible ways of solving these problems.

Key words. Ecological education, readiness, preparation, future teacher.